

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Aprel, 2026-yil

BANK TIZIMI VA UNING VAZIFALARI

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti talabasi

To‘xtayev Husan

Tel. +998955701407

h.to‘xtayev@dtpi.uz

Annotatsiya: *Mazkur maqolada bank tizimining mohiyati, tuzilishi va iqtisodiyotdagi ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, bank tizimining asosiy vazifalari, jumladan pul muomalasini tartibga solish, kreditlash jarayonini amalga oshirish, jamg‘armalarni safarbar qilish va investitsiya faoliyatini qo‘llab-quvvatlash kabi jihatlar yoritilgan. Bank tizimining mamlakat iqtisodiy barqarorligini ta‘minlashdagi roli hamda zamonaviy sharoitda bank xizmatlarining rivojlanishi haqida fikr yuritilgan. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, bank tizimining samarali faoliyati iqtisodiy o‘sish va moliyaviy barqarorlikni ta‘minlashda muhim omil hisoblanadi.*

Kalit so‘zlar: *bank tizimi, tijorat banklari, Markaziy bank, kreditlash, moliyaviy xizmatlar, pul muomalasi, depozitlar, investitsiya, iqtisodiy rivojlanish.*

KIRISH

Hozirgi kunda bank tizimi mamlakat iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Banklar moliyaviy resurslarni jamlash, ularni iqtisodiyotning turli sohalariga yo‘naltirish hamda pul muomalasini tartibga solishda muhim rol o‘ynaydi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida bank tizimi iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash, investitsiya jarayonlarini qo‘llab-quvvatlash va tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Bank tizimi orqali aholi va korxonalar o‘rtasidagi moliyaviy munosabatlar amalga oshiriladi. Shuningdek, banklar turli moliyaviy xizmatlarni ko‘rsatish orqali iqtisodiyotdagi pul oqimini tartibga soladi. Shu sababli bank tizimining samarali faoliyati mamlakat iqtisodiy rivojlanishining muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Bank tizimining mohiyati va tuzilishi

Bank tizimi – bu mamlakatda faoliyat yurituvchi banklar va boshqa moliyaviy institutlar majmuasidir. Ushbu tizim orqali pul mablag‘lari harakati amalga oshiriladi hamda iqtisodiyotdagi moliyaviy munosabatlar tartibga solinadi.

Ko‘pgina mamlakatlarda bank tizimi ikki pog‘onali tuzilishga ega bo‘ladi. Birinchi pog‘ona – Markaziy bank, ikkinchi pog‘ona esa tijorat banklaridan iborat. Markaziy bank mamlakatning pul-kredit siyosatini yuritadi, bank tizimi ustidan nazorat qiladi va milliy valyuta barqarorligini ta‘minlaydi. Tijorat banklari esa aholi va korxonalarga moliyaviy xizmatlar ko‘rsatadi. Ular depozitlarni qabul qilish, kreditlar ajratish, to‘lovlarni amalga oshirish va boshqa moliyaviy operatsiyalarni bajarish bilan shug‘ullanadi. Tijorat banklari iqtisodiyotning turli sohalarini moliyalashtirish orqali iqtisodiy rivojlanishga hissa qo‘shadi.

Bank tizimining asosiy vazifalari

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Aprel, 2026-yil

Bank tizimi iqtisodiyotda bir qator muhim vazifalarni bajaradi. Ushbu vazifalar iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash va moliyaviy resurslardan samarali foydalanishga xizmat qiladi. Birinchi vazifasi – pul muomalasini tartibga solishdir. Bank tizimi orqali iqtisodiyotda pul oqimi nazorat qilinadi va muomaladagi pul miqdori boshqariladi. Ikkinchi vazifasi – kreditlash faoliyatini amalga oshirishdir. Banklar korxonalar va aholi uchun kreditlar ajratib, ishlab chiqarish va xizmat ko’rsatish sohalarining rivojlanishiga yordam beradi. Uchinchi vazifasi – jamg’armalarni safarbar qilishdir. Banklar aholi va tashkilotlarning vaqtincha bo’sh pul mablag’larini depozit sifatida qabul qiladi va ularni iqtisodiyotning turli sohalariga yo’naltiradi. To’rtinchi vazifasi – hisob-kitob operatsiyalarini amalga oshirishdir. Banklar turli to’lovlar va pul o’tkazmalarini amalga oshirib, iqtisodiyotdagi moliyaviy munosabatlarning uzluksiz ishlashini ta’minlaydi. Beshinchi vazifasi – investitsiya faoliyatini qo’llab-quvvatlashdir. Banklar investitsiya loyihalarini moliyalashtirish orqali yangi ishlab chiqarish quvvatlarini yaratish va iqtisodiy o’sishni rag’batlantirishga xizmat qiladi.

Bank tizimining iqtisodiyotdagi ahamiyati

Bank tizimi mamlakat iqtisodiy rivojlanishida muhim rol o’ynaydi. Banklar moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash orqali iqtisodiyotning turli tarmoqlarini rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, bank tizimi aholi turmush darajasini oshirishda ham muhim ahamiyatga ega. Bank xizmatlari orqali aholi o’z jamg’armalarini saqlashi, kredit olish orqali turli ehtiyojlarini qondirishi mumkin.

Hozirgi kunda raqamli texnologiyalar bank tizimining rivojlanishiga katta ta’sir ko’rsatmoqda. Internet-bank, mobil bank xizmatlari va elektron to’lov tizimlari bank xizmatlarini yanada qulay va tezkor qilmoqda.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, bank tizimi mamlakat iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. U pul muomalasini tartibga solish, kreditlash faoliyatini amalga oshirish, jamg’armalarni safarbar qilish hamda investitsiya jarayonlarini qo’llab-quvvatlash kabi muhim vazifalarni bajaradi. Bank tizimining samarali faoliyati iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash va iqtisodiy rivojlanishni rag’batlantirishda katta ahamiyatga ega. Shu sababli bank tizimini yanada takomillashtirish, raqamli texnologiyalarni joriy etish va moliyaviy xizmatlar sifatini oshirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

O‘zbekiston Respublikasi “Banklar va bank faoliyati to‘g‘risida”gi qonuni.

O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti.

Iqtisodiyot nazariyasi darsliklari.

Moliya va bank ishi bo‘yicha ilmiy maqolalar.